
Motivar la creativitat gramatical des de la formació inicial de mestres a l'educació infantil

Motivating grammatical creativity from initial teacher training in child education

Alexandra Monné Bellmunt,^a Clara Grau Ribó^b i Laura Oró Mònico^c

^a Professora de la Universitat d'Andorra.

A/e: amonne@uda.ad

^{b, c} Estudiants de la Universitat d'Andorra.

Data de recepció de l'article: 31 de gener de 2019

Data d'acceptació de l'article: 4 de març de 2019

DOI: 10.2436/20.3007.01.130

Resum

L'aprenentatge del llenguatge i l'escriptura és fonamental en el desenvolupament d'una persona i es produeix en les interaccions entre l'infant i l'adult que, més enllà del procés d'ensenyament, creen un vincle amb tot el seu entorn, ja que funcionen com a eina de comunicació i socialització.

Partint d'aquesta idea, aquest article recull un seguit d'activitats que pretenen treballar la lectoescriptura des d'un enfocament globalitzador. Algunes de les estratègies principals que s'utilitzen per aconseguir-ho són les següents: el joc (cal deixar jugar els infants lliurement i evitar jutjar les seves creacions), la literatura infantil (els contes són un gran recurs per treballar aspectes del desenvolupament tan importants com la imaginació —canviar el rol dels personatges, crear nous finals, etc.—) i els tallers i les activitats plàstiques (fomenten la lliure expressió i la creativitat artística a través d'una infinitat de materials de diferents colors, formes i textures). Les propostes que es presenten són una mostra de diferents maneres de treballar la creativitat tot desenvolupant la personalitat i autonomia de cada alumne, la seva espontaneïtat i la capacitat de comunicació.

Paraules clau

Lectoescriptura, aprenentatge global, desenvolupament, creativitat, vincle i socialització.

Abstract

Learning language and writing is fundamental for the development of a person and it is a process that takes place within the interactions between child and adult. These interactions, beyond the teaching process, help children to create a link to their environment as a whole since they act as a tool of communication and socialization.

Based on this idea, this paper presents a series of activities aiming to work on literacy from a comprehensive approach. Some of the main strategies include playing (letting children play freely and avoiding judgement of their creations); children's literature (short stories are a great resource for working on important aspects of development such as imagination – changing the role of characters, creating new endings, etc.); and arts and crafts (which foster expressive freedom and creativity through materials of different colours, forms and textures). The proposals which are presented are a sample of different ways of working on creativity while enhancing the development of students' personalities and autonomy, as well as their spontaneity and ability to communicate.

Keywords

Literacy, comprehensive learning, development, creativity, bond and socialization.

Introducció

El projecte presentat en aquest article s'emmarca dins l'assignatura de didàctica de les llengües I del bàtxelor en ciències de l'educació de la Universitat d'Andorra. L'objectiu d'aquesta matèria és dotar els futurs mestres de recursos, eines i estratègies per a l'ensenyament de les llengües en l'etapa de zero a sis anys. Així doncs, el treball descrit a continuació s'integra dins d'aquesta finalitat i mostra un conjunt de cinc activitats que permeten treballar de manera lúdica i globalitzada les llengües amb infants, preferiblement, de tres a sis anys.

Tradicionalment, en un sistema educatiu que dividia els continguts i aprenentatges en una espècie de calaixos separats i independents els uns dels altres, la didàctica de les llengües es concebia com una disciplina aïllada. En aquest sentit, s'entenia que per aprendre a llegir i a escriure el més important era centrar-se exclusivament en exercicis de repetició pràctica que poc tenien a veure amb el context o els interessos dels alumnes. Si l'objectiu era l'adquisició de la lectoescriptura, per què calia relacionar el seu aprenentatge amb altres continguts? No devia ser aquesta una causa de distracció per als infants?

Des de fa uns anys, i prenent com a referents grans pedagogs que ja defensaven un model diferent fa més d'un segle, són moltes les escoles que estan apostant per un canvi en la seva manera d'ensenyar. Després de ser testimonis de nombrosos casos de dificultats i fracassos en l'aprenentatge d'aspectes tan bàsics com la lectoescriptura, s'han adonat que calia replantejar-ne la didàctica. I és que si el dia a dia fora dels centres escolars no està separat en assignatures i les habilitats requerides per fer front als reptes quotidians són múltiples, per què durant tant temps ens hem esforçat a dividir el coneixement com si les matemàtiques no tinguessin res a veure amb les ciències naturals o les llengües?

Precisament per donar resposta a aquesta situació neixen propostes com aquesta, en la qual, per exemple, l'exercici de la motricitat fina a partir d'activitats múltiples s'utilitza com a pretext per fomentar l'oralització (etapa clau prèvia a l'escriptura). De manera similar, el clàssic joc del passaparaula es converteix en l'excusa perfecta per practicar vocabulari i iniciar-se en el coneixement de l'abecedari. Les emocions, un tema que va guanyant terreny a les escoles, també tenen el seu lloc en el projecte i aconseguen relacionar l'expressió verbal i artística dels infants amb resultats sorprenents. Tot això, al seu torn, s'integra dins d'un centre d'interès més ampli basat en una de les parròquies d'Andorra, fet pel qual cadascuna de les diferents propostes conté elements que hi estan relacionats.

Els nostres referents de treball

Segons el programa d'Escola Andorrana, l'educació maternal acull infants de dos a sis anys i els ofereix un treball lúdic i sistemàtic de la llengua del país. Això ho fa tot garantint una identificació dels elements més significatius de l'entorn i buscant la integració sociocultural dels estudiants al país.

De manera resumida, els principals objectius d'aquesta etapa són els següents:

- Comprendre i utilitzar la llengua.
- Conèixer formes d'organització de la vida humana (treball, oci, etc.).
- Identificar el medi i la cultura que els envolten.

Tot aprenentatge ve precedit d'una integració de coneixement, entenent aquesta integració com una forma d'estructurar l'aprenentatge en la qual es tinguin en compte els processos, a més dels conceptes i les habilitats; en la qual intervinguin aprenentatges de diverses àrees

en un context que ajudi a donar sentit; i en la qual es treballi l'autonomia personal i la vinculació al grup tenint en compte els aspectes ètics i emocionals.

El fet d'intervenir diverses àrees en un únic context i establir múltiples connexions entre elles per aconseguir un aprenentatge significatiu s'anomena *globalització*. De manera més precisa, podem definir aquest terme com «un principi d'organització del procés d'ensenyament i aprenentatge en l'educació infantil i en la primària, contrari a la fragmentació del coneixement en disciplines, que consisteix a proposar àrees àmplies de coneixements que es presenten en grans blocs o unitats interrelacionades» (TERMCAT, 2011). No es pot educar un infant aïllant unes matèries de les altres, ja que el seu desenvolupament és global i no està dividit en apartats. Ovide Decroly, un reconegut pedagog famós per la metodologia dels centres d'interès, va ser el primer defensor d'aquesta funció de globalització de l'ensenyament.

En aquest sentit, els programes de segon cicle d'educació infantil exposen que els aprenentatges educatius d'aquesta etapa s'han d'organitzar en àrees corresponents a àmbits propis de l'experiència i del desenvolupament infantil i s'han d'abordar per mitjà d'activitats globalitzades que tinguin interès i significat per als infants.

En qualsevol cas, seguint amb la defensa de la globalització, cal dir que existeixen moltes metodologies i pràctiques d'ensenyament-aprenentatge que treballen en aquest sentit. Dos dels exemples més coneguts són els centres d'interès, esmentats anteriorment, i el treball per projectes. Ambdós mètodes parteixen d'un tema que resulta atractiu per als estudiants i, a partir d'aquí, s'organitza un treball que interrelaciona les diferents àrees d'aprenentatge amb la finalitat de resoldre un repte o interrogant inicial. Gràcies a estratègies com aquestes, els alumnes s'adonen de la utilitat pràctica d'allò que fan a l'escola i aprenen a relacionar els aprenentatges entre ells i amb la vida real.

Una altra tècnica usada sovint a l'educació infantil és la coneguda com «aprendre jugant», que entén el joc com «un mitjà de socialització, expressió i comunicació, amb el qual l'infant supera el seu egocentrisme, estableix relacions amb els seus iguals i aprèn a acceptar punts de vista diferents del propi» (Cortiella, Fernández i Sánchez, 2010). Així doncs, el fet d'aprendre jugant contribueix a desenvolupar les funcions psíquiques necessàries per a

l'adquisició posterior d'aprenentatge (percepció sensorial, llenguatge, memòria, etc.), així com les funcions físiques (córrer, saltar, equilibri i coordinació).

El darrer dels nostres referents, en els treballs del qual ens hem basat per dissenyar la quarta activitat, és Rafael Bisquerra. L'Univers de les Emocions (Bisquerra, 2015) és concretament el projecte que hem fet servir i sense el qual no pot entendre's la proposta del *Rebost de les emocions*.

Contextualització

Aquest projecte consisteix a realitzar set activitats amb recursos i materials variats que reben el nom de:

- Maleta màgica de la psicomotricitat
- Joc de lectoescriptura
- Passaparaula
- Joc d'emocions
- Conte sensorial
- Cartes de Propp
- La pedra tirada a l'estany

En aquestes activitats els infants treballen la llengua a partir de metodologies diverses i en combinació amb àrees didàctiques com la psicomotricitat o les emocions, entre d'altres. Han estat pensades per poder ser dutes a la pràctica amb infants de segon cicle d'educació infantil (de dos a sis anys) de qualsevol sistema educatiu. Tot i això, és important que cada mestre adapti les propostes que vulgui utilitzar a la realitat i necessitats del seu grup d'alumnes.

Objectius i destinataris

L'objectiu principal d'aquest projecte és que els mestres tinguin eines i recursos per treballar la comprensió i l'expressió, tant oral com escrita, amb infants de dos a sis anys. La idea és, doncs, oferir als estudiants que s'acaben de graduar, però també a qualsevol docent que ho

desitgi, una sèrie de propostes vinculades amb l'aprenentatge de la llengua a educació infantil i basades en l'aprenentatge globalitzat.

A més de l'objectiu anterior, altres finalitats rellevants del treball són:

1. Estimular l'interès als futurs mestres sobre els processos d'adquisició de la llengua oral i escrita, tenint en compte les característiques de l'etapa psicopedagògica dels infants de zero a sis anys.
2. Promoure i dinamitzar activitats d'aplicació directa per a infants d'aquestes edats.
3. Fomentar el desenvolupament d'habilitats comunicatives mitjançant diferents vies d'expressió (verbal, corporal, artística i plàstica, musical) en alumnes d'educació infantil.
4. Dissenyar activitats de lectura i escriptura per dur a terme amb infants d'educació maternal.
5. Promoure les habilitats creatives, imaginatives i fantàstiques tant en els estudiants universitaris com en l'alumnat de les escoles.

És important remarcar que no totes les activitats s'han pensat per a la franja d'edat completa (de dos a sis anys), ja que les que requereixen llegir i escriure, per exemple, no poden ser dutes a terme per infants que encara no dominin aquestes habilitats.

Desenvolupament

Maleta de psicomotricitat fina

La maleta de psicomotricitat fina és una activitat que, com el seu nom indica, consisteix a presentar als infants una maleta o similar que conté diferents propostes per treballar la motricitat fina. Els materials i recursos que s'hi poden incloure són molt variats i l'únic requisit que han de complir és que siguin segurs i atractius per als petits. A tall d'exemple, podem trobar-hi des de fitxes per resseguir i retallar fins a trencaclosques o cubs per apilar, tot passant per la plastilina, els botons, els llaços amb cordills o els collarets.

Per tal d'afavorir la motivació dels infants, es recomana decorar la maleta i introduir-la per primera vegada a l'aula com un objecte misteriós. A partir d'aquí, cal donar a cada infant un dels materials i deixar que treballin de manera autònoma fins que considerin que han assolit

el seu objectiu i puguin passar a un altre exercici. És molt important que el mestre tingui les diferents propostes ordenades en capses, carpetes i bosses per tal que no es perdi res i es pugui utilitzar el material en ocasions posteriors.

Lectoescritura

Aquesta segona proposta està formada per dues activitats, una enfocada específicament en la lectura i l'altra en l'escriptura (aquesta segona pot fer-se en dos formats diferents). Pel que fa a la primera, la idea és elaborar cinquanta targetes blanques plastificades que continguin paraules senzilles d'una o dues síl·labes i passar-les als infants com si fossin bits. Si es fan servir monosíl·labs, es recomana seguir alguna de les estructures següents (C = Consonant; V = Vocal): CV, CVC, CCVC, CVV. Si s'opta per utilitzar mots bisíl·labs, en canvi, l'estructura més aconsellable és la de CVCV.

Per tal de facilitar la lectura als alumnes, el paper hauria de ser blanc i la lletra majúscula i senzilla. És igualment recomanable que les cantonades siguin rodones per tal d'evitar punxades o rascades, així com que les cartes es presentin juntes dins d'una capsa per tal de poder identificar i ordenar el material correctament. Retornant al contingut, poden incloure's imatges darrere de cada targeta per tal que els infants relacionin les paraules i el seu significat.

Pel que fa a l'activitat del *lapbook*, nom que rep la primera proposta per a l'escriptura, consisteix a crear un desplegable de cartolina que reculli una sèrie d'exercicis per iniciar els infants en l'escriptura. La idea és partir d'un tema general com ara les vocals o el nom propi i dissenyar senzilles activitats a partir de les quals l'alumne comenci a redactar les seves primeres paraules. Aquestes activitats poden consistir, per exemple, en l'exercici de resseguir punts per formar lletres amb retoladors o gomets, d'escriure amb lletres magnètiques o de copiar lletres damunt d'una pissarreta esborrable, entre moltes d'altres. Es recomana decorar el material de manera atractiva i adaptar-lo a les necessitats de cada infant. Si es fa bé, es tracta d'un material molt útil que combina múltiples habilitats i que ajuda els alumnes a adquirir un aprenentatge complex de manera divertida.

La segona proposta per treballar l'escriptura consisteix a agafar vint-i-cinc de les cinquanta paraules utilitzades en el joc de lectura i representar-les de manera escrita mitjançant elements naturals. A tall d'exemple, alguns dels materials que poden utilitzar-se són pedres,

petxines, sorra, fulles, palets, mongetes, tiges de plantes i taps d'ampolla. Des del nostre punt de vista, es tracta d'una activitat molt interessant perquè, seguint amb la defensa de l'aprenentatge globalitzat, combina el coneixement del medi amb l'escriptura, dues àrees del currículum sovint massa allunyades.

Passaparaula

Aquesta activitat consisteix a crear el famós joc conegut amb el mateix nom, adaptant-lo a alumnes d'educació infantil. La idea és treballar el vocabulari relacionat amb un tema tractat a l'aula (els oficis, els transports, les estacions, etc.) de manera lúdica i dinàmica, tot fomentant la relació d'una paraula amb la seva lletra inicial i el seu significat.

Pel que fa al disseny, es recomana utilitzar lletres majúscules i decorar el cercle i les targetes amb elements vinculats al tema tractat. Així per exemple, si és un passaparaula de la castanyera, les targetes poden tenir forma de castanyes o paperines per fer-les més atractives. A més a més, el docent dinamitzador del joc pot anar disfressat i maquillat en relació amb la temàtica treballada.

El rebost de les emocions

L'objectiu d'aquesta quarta activitat és introduir els infants en el món de la intel·ligència emocional a partir de les sis emocions bàsiques presentades en l'Univers de les Emocions de Rafael Bisquerra. L'exercici consisteix en què els alumnes representin una escena de la seva vida quotidiana en què senten una determinada emoció mitjançant la tècnica del dibuix. La idea essencial d'aquesta pràctica és que els infants identifiquin i donin nom a les emocions que senten i les relacionin amb alguna acció del seu dia a dia. És molt recomanable demanar a cada alumne que exposi a la resta del grup el seu dibuix amb una petita explicació, ja que explicar una cosa en veu alta és una de les millors maneres de demostrar que hem entès allò que hem fet. Finalment, per tenir-ne un record per a tota la classe, una bona manera de tancar l'activitat és fent un dossier amb les fitxes de tots els infants i deixar-lo a la biblioteca de la classe perquè el puguin consultar quan ho desitgin.

Pel que fa al material, necessitarem sis pots petits de vidre marcats amb el nom de l'emoció general i omplerts d'etiquetes amb la mateixa emoció o, si el docent ho considera oportú, els noms d'algunes de les subemocions (emocions més específiques vinculades a cadascuna

de les generals). A més a més, també ens caldrà un document en format paper en què hi hagi un espai destinat al dibuix de l'infant, un requadre per escriure-hi el seu nom i una casella perquè el docent escrigui la descripció del dibuix que ha fet l'alumne.

Conte sensorial sobre una parròquia d'Andorra

En aquesta activitat es tracta de crear un conte sensorial que estimuli els cinc sentits (la vista, l'oïda, el gust, el tacte i l'olfacte) dels infants. Depenent de la seva complexitat i les activitats proposades, pot anar destinat a qualsevol edat compresa en l'etapa d'educació infantil, ja que l'objectiu principal és fomentar el gust pels contes, fet que pot treballar-se amb tots els grups. Pel que fa al tema, en el nostre cas l'hem vinculat amb una parròquia d'Andorra, tot i que els docents que llegeixen aquest text poden utilitzar-ne qualsevol altre.

L'educació sensorial és un aspecte molt important en el desenvolupament dels infants, ja que el primer contacte que tenen amb l'entorn es dona mitjançant els sentits. Per aconseguir aquesta estimulació i el desenvolupament posterior de les capacitats cognitives i motores, el conte ha d'incloure activitats molt variades (tocar, olorar, enganxar, embotonar, estirar, etc.) i ha de presentar-se en un format visualment atractiu. A més a més, es recomana acompanyar-lo amb titelles, disfresses i decorats per tal d'enriquir la narració de la història que en fa el docent.

La història del conte ha d'estar escrita perquè la llegeixi un adult, però poden incloure's onomatopeies i paraules clau en lletra de pal per tal que els infants més grans puguin llegir-les durant l'explicació de la història. A més dels materials de suport que ja s'han esmentat, també poden fer-se servir recursos tecnològics (presentacions, micròfons, etc.) per atraure l'atenció dels alumnes i fomentar-ne la motivació.

Les cartes de Propp

Aquesta activitat consisteix a crear una història tot seguint els passos que el lingüista Vladimir Propp va utilitzar per delimitar l'estructura general dels contes populars. Es tracta d'un joc de cartes en què hi ha il·lustrades les trenta-una funcions escollides per l'autor per descriure l'evolució de la història, i té la finalitat de promoure l'oralitat, l'escriptura, la creativitat, la imaginació i la fantasia en infants de maternal.

Ja sigui en gran grup, en parelles o individualment, la idea és que els infants s'inventin una narració en què hi apareguin totes o gairebé totes les accions de les cartes. En funció de l'edat i les habilitats dels infants, el docent pot demanar-los que l'escriguin o, simplement, l'expliquin de manera oral. Les accions representades en cadascuna de les trenta-una cartes són les següents:

1. Allunyament	20. Retorn de l'heroi
2. Prohibició	21. Persecució
3. Infracció	22. L'heroi se salva
4. Investigació	23. L'heroi arriba d'incògnit a casa seva
5. Delació	24. Fingiment del fals heroi
6. Trampa	25. A l'heroi se li encarrega una difícil missió
7. Connivència	26. Realització de la missió difícil
8. Dany (o falta)	27. Reconeixement de l'heroi
9. Mediació	28. Desemmascarament del fals heroi o de l'antagonista
10. Acceptació de l'heroi	29. Transfiguració de l'heroi
11. Partida de l'heroi	30. Càstig de l'antagonista
12. L'heroi és sotmès a prova pel donant del talismà màgic	31. Boda de l'heroi
13. Reacció de l'heroi	
14. Regal del talismà	
15. Viatge de l'heroi	
16. Lluita entre l'heroi i el seu antagonista	
17. L'heroi és ferit	
18. Victòria sobre l'antagonista	
19. Esmena del dany o falta inicials	

La pedra tirada a l'estany

En aquesta última proposta parlarem de paraules. Una paraula qualsevol provoca una reacció en cadena que serveix perquè l'infant relacioni memòries i experiències personals amb aquell mot. Partint d'aquesta idea, doncs, l'activitat en qüestió consisteix a crear grupalment una cadena de paraules a partir d'una primera paraula proposada pel docent o per un alumne. Quan se'n tenen un nombre considerable, és moment de buscar la manera de relacionar-les i ordenar-les per tal de crear una història amb sentit. Aquest exercici va ser creat pel pedagog Gianni Rodari i es troba recollit en la seva obra *Grammatica della fantasia* (1973).

Valoracions del professorat i els estudiants

Pel que fa a les valoracions, el professorat que ha guiat aquesta pràctica en destaca l'èxit a l'hora de portar les activitats a les escoles i el gran nombre d'habilitats que fomenta en l'estudiantat universitari. Entre aquestes últimes, s'hi troben la reflexió, l'anàlisi, la comunicació i la responsabilitat, per mencionar-ne només algunes. Es tracta d'una experiència d'aprenentatge molt significativa per a totes les parts implicades i funciona com a mitjà d'unió entre les escoles i la universitat, dues realitats que estan molt lligades i alhora es troben massa sovint allunyades.

Quant als estudiants universitaris, s'han recollit les seves valoracions amb relació a l'activitat que han realitzat amb els infants durant les seves estades formatives.

Maleta de psicomotricitat fina

L. O.: «Eren setze nens de P3 i els vaig dividir en dues taules, damunt de les quals vaig col·locar les diferents activitats de la maleta. Un cop passats els primers vint minuts, vaig demanar-los que canviessin de taula per tal de poder fer tots els exercicis proposats. En una altra sessió, vaig presentar-los les tres activitats restants (la sorra, les fulles i la pedra amb aigua). Com que no podien fer-les tots alhora, vaig anar agafant els alumnes de tres en tres mentre el gran grup practicava cançons de Halloween i de la castanyera. A les mestres, que també hi van participar, els va encantar la proposta i em van demanar si podria anar-hi un altre dia, ja que havia anat tot rodat. Les meves conclusions són que els infants van gaudir molt amb les diverses

activitats i estaven molt concentrats. No se sentia cap crit, només quan un nen treia el joc de la mà a un altre... Tot molt bé, la veritat!».

Joc de lectoescriptura

A. M.: «De totes les activitats que hem realitzat a l'assignatura de didàctica de les llengües I, he decidit presentar les targetes dels monosíl·labs. Després de dur a terme la pràctica, he pogut observar que els infants han sabut llegir totes les targetes sense cap problema. La part negativa és que ha sigut difícil controlar la impulsivitat dels alumnes amb més facilitat, ja que quan ensenyava una targeta es posaven tots a cridar la paraula i no deixaven parlar els alumnes francesos, que eren els que volia que participessin més, per veure quin nivell de català tenien. Quan ja havíem fet la meitat de les targetes, i perquè no seguís sent un caos, vaig demanar-los que responguessin individualment. D'aquesta manera va ser tot més silenciós i tranquil i els nens s'ho van passar igual de bé tot esperant el seu torn i escoltant els companys».

Passaparaula

C. R.: «He organitzat la classe de vint-i-cinc alumnes en una rotllana. Cada alumne feia una de les lletres del passaparaula i, sempre que necessitaven ajuda, els altres companys els la donaven. Com que en la majoria de casos els infants no deien el mot que corresponia amb la definició, m'he sentit incòmoda i pensava que no estava fent bé la feina. Per aquesta raó, he conclòs que l'activitat és una mica difícil per a alumnes de maternal B i caldria adaptar-la en properes ocasions. Així, per exemple, tot i que el passaparaula clàssic utilitza només definicions escrites, una idea alternativa que potser m'hauria funcionat és fer servir imatges per tal de facilitar la feina als infants».

F. C.: «L'activitat que jo he portat a terme a l'aula durant les meves estades ha estat la del passaparaula amb infants de dos a tres anys. Com que es tractava d'infants molt petits, he cregut convenient posar una imatge dels diferents conceptes damunt de la seva lletra i fer les etiquetes de colors diferents. D'un en un, els alumnes s'anaven apropant i agafaven la imatge que els havia tocat, deien què era i desenganxaven la veta adherent per veure la lletra i dir-ne el color. En general va anar força bé, però els va costar dir correctament algunes paraules com ara *helicòpter*, *jersei* o *kiwi*. Pel que fa

a la identificació dels colors de les targetes, els van costar més el groc i el verd que el vermell i el blau».

A. P.: «Realitzar aquesta pràctica amb infants d'entre dos i tres anys a l'escola Andorrana d'Ordino ha sigut molt enriquidor per a mi. Es tractava del primer cop que portava a terme una activitat sola amb infants petits i em va sorprendre el fet que anés tan bé i ells es mostressin tan motivats. Potser, si la tornés a fer, penso que estaria bé portar els aliments corresponents a cada lletra del passaparaula perquè els alumnes els tastessin i fer així l'activitat una mica més sensorial».

Rebot de les emocions

C. G.: «Tot i que la valoració de la meva pràctica amb els infants de maternal B és molt positiva, si repetís la pràctica no col·locaria els infants agrupats per emocions perquè això ha fet que alguns copiessin el dibuix d'altres. A més a més, penso que hauria estat enriquidor per al resultat final fer una activitat prèvia de reflexió conjunta sobre les sis emocions. Si bé és cert que en vam parlar una mica, crec que ho hauria pogut fer de manera més completa».

L. B.: «Vaig realitzar la meva activitat amb infants de maternal B i vaig poder observar una gran diferència entre els mitjans i els grans. En aquest sentit, els primers tenen més dificultats a l'hora de definir les emocions i trobar-ne exemples en la seva vida real. Tot i això, va ser una activitat que va agradar i que va encaixar perfectament amb els dos grups».

C. S. D.: «Aquesta activitat la vaig realitzar a la classe de segon de primària i vaig treballar la identificació i expressió de les emocions d'alegria, tristesa, por, calma, ràbia i amor a partir de l'oralitat i els dibuixos. De manera resumida, l'exercici m'ha servit per observar que als infants els costa parlar de les emocions i identificar algunes de les subemocions que es deriven de les sis més generals».

J. M. M.: «Vaig realitzar l'activitat de les emocions amb tres alumnes d'una classe de maternal B de l'escola Andorrana d'Ordino. La pràctica consistia a fer-los identificar les emocions bàsiques amb un color i que parlessin una mica sobre com se sentien. Cal destacar que les emocions és un tema molt present al centre i els infants ja coneixien la relació convencional entre les emocions i els colors, ja que portaven treballant-la des

de principi de curs. Penso que està bé que es treballin tant les emocions des de tan petits, ja que és un factor important a tenir en compte al llarg de tota la vida. Si els infants saben gestionar-les i aplicar-les correctament, seran persones emocionalment intel·ligents i podran gaudir de tot el que això comporta».

J. O.: «Jo vaig dur a terme l'activitat en una aula de maternal B amb alumnes de 4-5 anys. La vaig basar en el conte *El monstre de colors* d'Anna Llenas (2012), a partir del qual vaig dissenyar un exercici perquè els infants relacionessin un seguit de músiques amb l'emoció que els suggeria i el seu color. Finalment, per acabar la sessió, vaig repartir gomets amb els colors de les sis emocions i tothom volia el rosa (el de l'amor). A part del color rosa, també van agafar el de la calma, el de l'alegria i algun infant el de la tristesa».

N. R.: «A partir del llibre *El monstre de colors*, vaig fer uns titelles per poder explicar la història i vaig escriure cada emoció en sis pots de vidre diferents. Un cop explicada la història, vaig demanar als alumnes que m'expliquessin situacions en què sentien cada emoció i en fessin un dibuix. En general l'activitat va anar bé; els infants van ser molt participatius a l'hora d'expressar les seves emocions i els dibuixos que van fer van ser molt originals i diferents els uns dels altres, ja que cadascú va demostrar tenir el seu propi concepte de les emocions».

Conte sensorial

A. A.: «L'activitat que jo vaig decidir dur a terme a l'escola va ser la del llibre sensorial amb infants d'un a tres anys. Els infants van seure fent un semicercle al meu voltant per tal de poder visualitzar i interactuar amb el llibre. Una vegada asseguts, vaig demanar silenci i vaig començar a explicar el conte. En general, els infants van interactuar força i van estar bastant atents».

V. C.: «Vaig posar en pràctica aquesta activitat amb infants de maternal A de l'escola Francesa d'Encamp i vaig poder observar que al grup dels petits els va agradar més que al dels mitjans. Els petits tenien més curiositat i reien cada cop que tocaven una cosa, mentre que els mitjans es van mostrar més impacients i no van sorprendre's gaire amb les diferents textures i sorolls. Per mirar de captar la seva atenció de nou, vaig fer que

tanquessin els ulls i els vaig anar passant plomes per la cara, així com també vaig fer sonar els cascavells per tal que endevinessin de quin so es tractava. En resum, crec que és una activitat molt divertida i que, si es reparteix en diverses sessions i es va introduint a poc a poc cada sentit, els nens experimenten més i integren els aprenentatges molt millor».

Apunts finals

A manera de conclusió, volem destacar que projectes com el que hem exposat en aquest article presenten un seguit d'aspectes innovadors en diferents àmbits respecte de pràctiques educatives més tradicionals. En aquest sentit, els més rellevants són:

En l'àmbit curricular, pensem que aquest tipus de projectes segueixen un enfocament competencial en lloc de treball per objectius que fan que la proposta motivi la globalització.

En l'àmbit pedagògic, presenta canvis en la relació estudiant i professorat, en la interacció entre els estudiants universitaris i els alumnes d'infantil i la coordinació entre professors universitaris i mestres de l'escola.

En l'àmbit metodològic, pensem que fomenten un tipus d'aprenentatge integrador i globalitzat enfocat en la professió, canvis en l'organització de l'espai i el temps, i comporten una orientació contínua i reguladora del professorat.

Tots aquests aspectes fan que el projecte segueixi una metodologia més innovadora a l'hora de desenvolupar i motivar l'aprenentatge del codi escrit, tant amb estudiants universitaris com amb alumnes escolars.

D'altra banda, pensem que hi ha aspectes a millorar. Referent a les diferents tècniques emprades, pensem que caldria diversificar el format en el conte sensorial, incorporant personatges humans, titelles, marionetes, ombres xineses, format digital, a manera de fer suggeriments de millora perquè el conte permet moltes aplicacions. També caldria fer un modelatge previ amb l'assistència a espectacles reals, en el curs passat es va portar una especialista en contacontes perquè els estudiants es poguessin formar una idea de com un llibre cal que traspassi els límits de ser llegit i mirat, a ser escoltat o ser

escenificat. Pensem que aquest modelatge enriquiria el format oral que acompanya el conte així com la seva interacció.

El conte sensorial es podria fer conjuntament amb els infants d'escola, ja que d'aquesta manera incorporaria les seves veus, els seus gustos, neguits i preferències. Aquest va ser el cas d'una proposta que es va fer fa quatre anys, que va acabar amb una publicació conjunta entre la Universitat i l'escola Janer d'Andorra. Projectes col·lectius d'aquest tipus donen sentit a l'escriptura col·laborativa i a la metodologia d'aprendre de manera més lúdica, els quals engresquen ambdues institucions, escola i universitat, i els diferents agents implicats (com són els mestres, professors, alumnes i estudiants) que fan que l'ensenyança es posi al servei de l'aprenentatge i esdevingui un procés bidireccional que es retroalimenta de la mateixa interacció d'aquells que el fan possible.

Agraïments

Volem acabar agraïnt el treball dels estudiants de 2n curs del bàtxelor en ciències de l'educació de la Universitat d'Andorra, ja que tots ells han col·laborat també en la redacció d'aquest article: Andreia Almeida Santiago, Betriu Diumenjó, Laura Boscà Rozas, Fátima Campos Gomes, Vanessa Canelas Amorim, Catia Da Silva Machado, Joan Marc Martí Verdugo, Ayrton Medeiros Adaes, Joel Ortega Juárez, Andrea Piqué Vallejo, Alice Nepomuceno Pittencourt, Catarina Rodrigues Cardoso, Noelia Russinyol Abderrahman.

Bibliografia

- Bisquerra, R. (2015). *Universo de emociones*. Valencia: PalauGea.
- Cortiella, M. L. (coord.), Fernández, F. i Sánchez, D. M. (2010). *El joc infantil i la seva metodologia*. Mòdul del CFGS d'educació infantil de l'Institut Obert de Catalunya. Recuperat el 23 de gener de 2019 de https://ioc.xtec.cat/materials/FP/Materials/1752_EDI/EDI_1752_M04/web/html/index.html
- Llenas, A. (2012). *El monstre de colors*. Barcelona: Flamboyant.

Rodari, G. (1973). *Grammatica della fantasia: Introduzione all'arte di inventare storie*. Torí: Giulio Einaudi Editore.

TERMCAT, Centre de Terminologia. (2011). Globalització. Dins *Diccionari d'educació* [en línia]. Recuperat de <https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/132>

Altres referències consultades

Bisquerra, R. (2009). *Educació emocional i benestar*. Madrid: Síntesis.

Centre de Recursos Pedagògics Específics de Suport a la Innovació i la Recerca Educativa (Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya) (2016). *Integració de coneixements/3-12* [en línia]. Recuperat el 27 d'octubre de 2018 de <https://agora.xtec.cat/cesire/projectes/integracio-de-coneixements-3-12/>

Decret del programa d'educació maternal, del 18 de gener de 1996. *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra (BOPA)*, 9, any 8.

Decroly, O. (2007). *La función de la globalización y la enseñanza y otros ensayos*. Madrid: Biblioteca Nueva.

Farré, M., Larraz, V., Monné A. i Yáñez, C. (Maig 2016). *Sant Jordi i el món lector*. Ponència presentada en el 8è Congrés Educació i Entorn: «Els poders de l'escriptura», p.43-45, la Seu d'Urgell, Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Resum recuperat de http://xtec.gencat.cat/web/content/projectes/escriptura/ara-escric/ponencies_congres_seu_urgell.pdf

Per citar aquest article:

Monné, A., Grau, C. i Oró, L. (2019). Motivar la creativitat gramatical des de la formació inicial de mestres a l'educació infantil. *Revista Catalana de Pedagogia*, 16, 179-195.

Publicat a <http://www.publicacions.iec.cat>